

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

2022-2024 yılları arasında Avrupa Birliği finansal desteğiyle BM Kadın Birimi tarafından uygulanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Güçlü Sivil Alan” projesi kapsamında Engelli Kadın Derneği (ENGKAD) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de Engelli Kadınların Durumu, İhtiyaçları ve Öncelikleri” raporuna göre, engelli kadınlar, toplumsal cinsiyet ve engellilik temelli ayrımcılığın kesişiminden kaynaklanan çok katmanlı eşitsizliklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu eşitsizlikler, eğitim, istihdam, sağlık hizmetleri, şiddetle mücadele, toplumsal ve siyasal hayata katılım gibi birçok alanda belirginleşmektedir. Ülkedeki engelli kadınların yaşam koşulları, fiziksel erişilebilirlik sorunları, toplumsal farkındalık eksiklikleri ve iktidarın yetersiz politikaları nedeniyle giderek kötüleşmektedir.

Rapor, engelli kadınların nitelikli eğitime, istihdama ve sağlık hizmetlerine erişimde bir dizi kesişen eşitsizlikle karşılaştığını göstermektedir. Katılımcıların %44,5'i, ekonomik zorluklar, erişilebilirlik sorunları ve aile desteği eksiklikleri nedeniyle eğitimlerini tamamlayamadıklarını belirtmiştir. Eğitimdeki engeller, istihdamı da olumsuz etkilemiş, katılımcıların %62,3'ü gelir getiren bir işte çalışmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, iş arama sürecindeki ayrımcılık ve eğitimin sağladığı becerilerle uyumsuz işler de önemli sorunlardandır. Engelli kadınlar, sağlık hizmetlerine erişimde ve sağlık kararları alma konusunda da zorluk yaşamaktadır. Kamusal alanlara, binalara ve kültürel etkinliklere erişim sorunları öne çıkmakta ve siyasi ile sivil toplum aktörlerinin bu konudaki çabaları yetersiz kalmaktadır. Birçok engelli kadın, şiddet, özellikle de psikolojik şiddet, yaşadığını bildirirken, çoğunluğu (%59,7) şiddet faillerini tanımadıklarını ifade etmiştir. Zorbalık, istismar veya şiddet yaşayan engelli kadınların yalnızca %31,3'ü yaşadıkları hak ihlalini bireylerle veya kurumlarla paylaşmıştır.

Engelli kadınların eğitim, istihdam, sağlık hizmetleri ve toplumsal yaşama katılım gibi alanlarda karşılaştıkları eşitsizliklerin çözülmesi için kapsamlı bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulamaktayız. Engelli kadınların eğitimdeki zorlukları, özellikle erişilebilirlik sorunları, ekonomik engeller ve iktidarın bu alandaki politika eksiklikleri nedeniyle belirginleşmektedir. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının erişilebilirlik standartlarına uyması ve engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun eğitim materyalleri ile yöntemlerinin geliştirilmesi, eğitime katılımı

artıracağı ön görülmektedir. Ayrıca, tüm eğitim seviyelerinde engelli kadınların özel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, eğitimde anlamlı katılım için gerekli desteklerin sağlanması önemlidir. Bu noktada, eğitim personelinin farkındalık artırma ve kapasite geliştirme eğitimleri ile donatılması, etkili bir çözüm önerisi olarak öne çıkmaktadır.

İstihdam alanında, engelli kadınların eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamak için iş yerlerinde kapsayıcılık ve erişilebilirliğin artırılması gerekmektedir. İş arama süreçlerinde karşılaşılan ayrımcılık ve engelli kadınların iş gücüne katılımının teşvik edilmesi için destekli iş edindirme ve geçiş istihdamı programlarının oluşturulmasını önerilmektedir. İş yerlerinde önyargıların ortadan kaldırılması için farkındalık artırıcı ve kapasite geliştiren programların uygulanması, engelli kadınların eşit haklara sahip olmasını sağlayacaktır.

Sağlık hizmetlerine erişim konusunda ise engelli kadınların karşılaştığı zorlukların aşılması için sağlık hizmetlerinin daha kapsayıcı hale getirilmesi gerekmektedir. Engellilik türlerine göre özelleştirilmiş ve evrensel erişilebilir sağlık hizmetleri, engelli bireylerin sağlık haklarına erişimini kolaylaştıracaktır. Ayrıca, dijital teknolojilerin erişilebilirliğinin artırılması, sağlık hizmetlerine erişimi daha da kolaylaştıracaktır. Binalar, ekipman, medikal araçlar ve ilaçlar dahil olmak üzere QR kod ve Braille gibi erişilebilirliği sağlayan yazı teknolojilerinin konulması önerilmektedir. Sağlık personelinin engellilik ve engelli bireylerin hakları konusunda eğitim alması, tıp eğitiminde medikal modelden uzaklaşarak daha kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmesi önemlidir.

Toplumsal yaşama katılım, engelli kadınların refahı için kritik bir faktördür. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (CRPD) doğrultusunda, engelli kadınların kamusal alanlara, kültürel etkinliklere ve dinlenme alanlarına erişimi sağlanmalıdır. Bu alanda akran destek gruplarının oluşturulması, engelli kadınların birbirlerinin deneyimlerinden öğrenerek toplumsal mücadelede güçlenmelerini sağlayacaktır.

Son olarak, engelli kadınlara yönelik şiddetle mücadele, önleme stratejilerinin güçlendirilmesi ve şiddet faillerinin hesap verebilirliğini sağlamaya yönelik politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Şiddet mağdurlarına yönelik kapsamlı destek hizmetleri sunulmalı ve toplumsal düzeyde dönüştürücü tedbirler alınmalıdır.

Bu rapor göz önünde bulundurulduğunda, engelli kadınların haklarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için çok boyutlu, katmanlı ve kapsamlı bir eylem planının önemi açığa çıkmaktadır. Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (CRPD) kapsamında taahhüt ettiği hakların hayata geçirilmesi için, engelli kadınlar ve bu grupları temsil eden sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılarak veri ve bilgiye dayalı politikalar geliştirilmelidir.

Bu bağlamda;

1. Ülkede toplam engelli yurttaş sayısı ve bu yurttaşlar arasında kadınların oranı nedir? Bakanlık, engelli kadınların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik politikalar geliştirirken bu verileri nasıl kullanmaktadır?
2. Engelli kadınların %44,5'inin ekonomik zorluklar ve fiziksel erişim engelleri nedeniyle eğitimlerini tamamlayamaması göz önünde bulundurulduğunda, Bakanlık bu sorunları çözmek için hangi somut projeleri ve düzenlemeleri hayata geçirmektedir? Eğitim kurumlarında erişilebilirlik standartları nasıl belirlenmekte ve bu standartların denetimi nasıl yapılmaktadır?
3. Engelli kadınların %62,3 oranında ayrımcılıkla karşılaşarak iş gücüne katılamadığı dikkate alındığında, Bakanlık bu oranı düşürmek için hangi destekli istihdam programlarını uygulamaktadır? İş yerlerinde kapsayıcılığı artırmak için işverenlere yönelik hangi eğitim ve farkındalık programları yürütülmektedir?
4. İş yerlerinde engelli kadınların eşit fırsatlarla karşılaşabilmesi için Bakanlık, ayrımcılığı önlemek adına nasıl bir strateji geliştirmektedir?
5. Engelli kadınların sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştığı zorlukların giderilmesi amacıyla Bakanlık hangi somut düzenlemeleri hayata geçirmektedir? Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliğini artırmak için planlanan yeni politikalar nelerdir?
6. Engelli kadınların şiddet ve istismar gibi hak ihlalleriyle karşılaştıklarında bu durumu bildirebilecekleri ve çözüm bulabilecekleri hangi destek mekanizmaları Bakanlık tarafından oluşturulmuştur?
7. Engelli kadınların %59,7'sinin şiddet faillerini tanımadığı dikkate alındığında, Bakanlık bu durumun önüne geçmek için hangi önleyici politikaları uygulamaktadır?
8. Engelli kadınların toplumsal yaşama aktif katılımını artırmak amacıyla, Bakanlık yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarıyla nasıl bir iş birliği geliştirmeyi planlamaktadır?
9. Eğitimde engelli kadınların karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılması için Bakanlık hangi kapsayıcı eğitim uygulamalarını hayata geçirmeyi planlamaktadır? Eğitim politikalarında mevcut eksiklikler nasıl giderilecektir?
10. Engelli kadınların yaşadığı şiddet vakalarının raporlanmasıyla ilgili verilerin mevcut politikaların eksikliklerini ortaya koyduğu görülmektedir. Bakanlık bu verilerden yola çıkarak nasıl bir hak temelli strateji geliştirmeyi planlamaktadır?